

УДК 338.46:37

Ящук Т.А.

Викладач, Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини, м. Умань

Особливості функціонування ринку освітніх послуг в умовах інноваційної економіки

Попит на фахівців з вищою освітою у світі і нашій країні постійно зростає. Це зумовлено багатьма чинниками: поступовим відродженням виробництва, яке потребує кваліфікованих спеціалістів різних рівнів і профілів; жорсткими вимогами приватного сектору економіки, де після першої хвили торгівельного підприємництва активно почав зміцнюватися бізнес, що потребує високої кваліфікації персоналу у сфері управління, реклами, захисту юридичних прав тощо; змінами суспільної думки, адже нині освіта сприймається як один із важливих факторів виживання та адаптації до нових соціально-економічних умов, гарант успішної соціальної мобільності та досягнення високого статусу, основи матеріального добробуту [1].

Як показало дослідження, формування й розвиток ринку освітніх послуг відбувається відповідно до певних глобальних тенденцій:

- прагнення до демократичної системи освіти, тобто доступність освіти всьому населенню країни, надання автономності й самостійності навчальним закладам;
- забезпечення права на отримання освіти всім бажаючим (можливість і рівні шанси для кожної людини одержати освіту в навчальному закладі будь-якого типу, незалежно від національної й расової приналежності);
- значний вплив соціально-економічних факторів на одержання освіти (культурно-освітня монополія окремих етнічних меншостей, платні форми навчання, прояв шовінізму й расизму);
- збільшення спектра учбово-організаційних заходів, спрямованих як на задоволення різнобічних інтересів, так і на розвиток здібностей учнів;
- розростання ринку освітніх послуг;

- пошук компромісу між твердою централізацією й повною автономією у сфері керування освітою;
- освіта стає пріоритетним об'єктом фінансування в розвинених країнах світу;
- постійне відновлення й коректування шкільних і вузівських освітніх програм;
- підвищений інтерес до обдарованих дітей і молоді, до особливостей розкриття й розвитку їхніх здатностей.

Незважаючи на специфіку освітніх систем окремих країн, у рамках світового освітнього простору активно простежуються інтеграційні процеси, що впливають на розвиток методів і способів навчання, а також економічну ефективність освіти. Результатом цього стає підвищення попиту на освітні послуги.

Аналіз і узагальнення міжнародного досвіду розвитку великих освітніх систем свідчать про стрімке наростання інтеграційних процесів і створення нових організаційних форм освітньої діяльності. Нові запити ринку праці, що міняються й стають найважливішим фактором індивідуальних потреб, приведуть до зближення та об'єднання і ресурсів діяльності, і ресурсів освітніх установ різних рівнів освіти [2]. Це підтверджує те, що цільовий ринок вузів є одночасно ринком державних і недержавних освітніх установ. У цих умовах діяльність вузів здобуває риси підприємництва, коли запорукою успішної діяльності є грамотна побудова стратегії й прийняття стратегічних рішень, адекватних внутрішнім і зовнішнім умовам функціонування вузу. При цьому для вищого навчального закладу основні стратегічні пріоритети складаються в досягненні стійкого положення на ринку освітніх послуг, розробці нових напрямків розвитку освітньої й наукової діяльності, розширенні асортиментів надаваних послуг.

Оскільки функціонування ринку освітніх послуг пов'язане із соціальними вимогами до рівня (якості) підготовки і розвитку тих, що навчається, то безперервне підвищення вимог до сучасного фахівця, особливо до його творчих

і прогностичних здібностей у взаємозв'язку з етичним компонентом, постійно актуалізує проблему оцінки факторів і умов формування ринку освітніх послуг, через рішення якої відбувається вдосконалення механізмів організації й керування, а, отже, і прогресивний розвиток світової освітньої системи.

Ринок освітніх послуг за допомогою конкурентних механізмів буквально сприяє участі в інноваційних процесах. Конкуренція, базована на інноваціях, їх якості і своєчасності, є важливим параметром виживання вишів, служить вирішальним фактором прискорення розроблення і реалізації нових наукових продуктів. А ВНЗ, які обрали інноваційний шлях розвитку, стають конкурентоспроможними, вишами-лідерами на ринку освітніх послуг. Отже, очевидно, що головною характерною рисою діяльності сучасного ВНЗ в умовах ринку має стати орієнтація на постійний розвиток його інноваційної спрямованості, на якість науково-освітньої діяльності [3].

Підводячи підсумок дослідженню основних тенденцій функціонування ринку освітніх послуг, слід зазначити, що інноваційні процеси на ринку освітніх послуг є закономірним етапом розвитку системи освіти, являють собою позитивні явища, оскільки нарощують навчальний і науковий потенціали, розширюють можливості навчальних закладів з надання освітніх, наукових і інших послуг, сприяють більш ефективному використанню ресурсів.

Список використаних джерел

1. Данилишин Б. Інноваційна модель економічного розвитку: роль вищої освіти / Б. Данилишин, В. Куценко // Вісник НАН України. – 2005. – № 9. – С. 26 – 35.
2. Антошкіна Л.І. Вища освіта в системі суспільних інтересів: [Монографія] / Л. І. Антошкіна. – Донецьк: ТОВ „Юго-Восток, ЛТД”, 2008. – 284 с.
3. Антохов А.А. Вплив ринку освітніх послуг на розвиток інноваційної економіки України / А.А. Антохов // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. – 2012. – № 17. – С. 14 – 22.